

ב' אלול ה'תש"פ		כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	18:40	19:53	
ת"א	18:56	19:55	
חיפה	18:48	19:56	
באר שבע	18:57	19:55	

אירליו של צהחן

פרשת "שְׁפִטִים"

פרשת שופטים – המהווה חלק מנאום המצוות המרכזי שבספר דברים – עוסקת ברובה בסוגיות של משפט ושלטון, פותחת בציווי על יסוד מערכת משפט ושיטור רחבה:

"שְׁפִטִים וְשֹׁטְרִים, תִּתֶּן-לָךְ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ, אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ, לְשִׁבְטֶיךָ; וְשִׁפְטוּ אֶת-הָעָם, מִשֹּׁפֵט צֶדֶק." (דברים, ט"ז, י"ח):

חכמים מסבירים, כי הכוונה אינה רק למינוי שופטים ושוטרים, אלא גם לפיקוח עצמי של האדם. על האדם לשים שופטים ושוטרים בכל "שערי" גופו – פה, עיניים ואוזניים. כלומר, לשים לב היטב למה שהוא אומר, שומע ורואה. לא לתת לכל מה שקורה בחוץ להיכנס לתוך התודעה שלו דרך העיניים והאוזניים, ולא לתת לכל מילה אפשרית לצאת מפיו. זוהי קריאה לחיות חיים שבהם לא עושים מה שראו, אלא שמים גבולות של איפוק וריסון.

הרב אברהם וינברג, מייסד חסידות סלונים, אמר על כך לתלמידיו משפט נוקב:

"יום שבו אדם לא עשה דבר כנגד רצונו – אינו נחשב כיום בחיים."

בחודש זה - חודש אלול, ובימים הנוראים, מתעוררים אצל כל יהודי הרהורי תשובה והוא רוצה באמת ובתמים לשפר את דרכו.

תשובה אמיתית היא בראש ובראשונה - סילוק פריקת-העול. וכשאומרים פריקת-עול, אין הכוונה דווקא לפריקה מוחלטת של עול מלכות שמים. פריקת-עול יכולה להיות גם אצל יהודי שומר תורה ומצוות. היא מתפלל שלוש פעמים ביום, קובע עיתים לתורה, מהדר במצוות - ועם זה אין לו קבלת-עול. הוא מביט לאן שלא צריך להביט, שומע דברים שאינם הגונים, ולכול יש סיבה אחת – פריקת-עול וקלות-ראש. הוא אינו מרגיש עול; אין בו התחושה שכל דבר צריך לעמוד למבחן ולביקורת.

קבלת-עול פירושה, להציב שערים בפתחי הנפש. לא כל הרוצה נכנס. יש מותר ויש אסור. הנפש אינה הפקר. כל דבר צריך לעמוד למבחן ורק אז ייכנס פנימה - "שְׁפִטִים וְשֹׁטְרִים, תִּתֶּן-לָךְ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ" – בלשון יחיד נאמר ולא "לכם" בלשון רבים, לומר לך, שכל אדם חייב לשים משמר ולהציב שופטים ושוטרים בכל אחד משערי גופו. האוזניים, אומרים חז"ל, נכוות ראשונות, בקלות ובמהירות. כי לפעמים שומע האדם דבר המחלחל בו כארס ומרעיל את נשמתו. העיניים תרות ומחטיאות, "אין יצר הרע שולט אלא במה שעינו רואות", עין רואה ולב חומד, ומפיל את האדם ברשתו. והפה, נוראה סכנתו: "מִן-הַפֶּה יֵצֵא הַלֵּשׁוֹן" (משלי י"ח, כ"א). זכה האדם – מדבר הוא בלשונו דברי תורה, מרבה הוא בדברי חסד, ומרבה שלום בעולם. לא זכה - נפלטים מפיו דברי רכילות, ולשון הרע, נרגנות ומחלוקת.

יהודי שיש עליו עול מלכות שמים, מרגיש כל הזמן את מרות הקב"ה. הוא אינו מניח לקלות-ראש להשתלט עליו. הרי יש לו בעלים; הוא עבד ה'! הוא מודע לכך שאדונו שולט על כל מעשיו ומבקר כל דיבור והרהור. הוא אינו מניח לדברים לצאת מכלל שליטה.

זו התשובה האמתית, שעוקרת את שורש הרע. אדם הנוהג כך זוכה להמליך על עצמו את הקב"ה - אחת ממטרות ראש השנה הקרב ובא.

ואמר פעם רבי זושא: תשובה הנה ראשי תיבות של חמשה פסוקים:

ת' – "תְּמִים תְּהִיָּה, עִם ה' אֱלֹהֶיךָ." (דברים י"ח, י"ג)

ש' – "שְׁוִיָּתִי ה' לְנִגְדֵי תְמִיד" (תהלים ט"ז, ח')

ו' – "וְאֵהֲבֵת לְרַעַךְ כְּמוֹךָ:" (ויקרא י"ט, יח)

ב' – "בְּכָל-דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ;" (משלי ג, ו)

ה' – "הִצַּנֵּעַ לִפְתֵי, עִם-אֱלֹהֶיךָ." (מיכה ו, ח)

מסופר על רבי סעדיה גאון, שפעם אחת יצא לדרך כשהוא לבוש בבגדי איש פשוט והסתיר את זהותו. באחד המקומות התארח ימים אחדים אצל יהודי, שקיבלו בסבר פנים יפות, האכילו והשקו ביד רחבה ונהג בו הכנסת-אורחים בלא דופי. בתוך כך נודע בעיר שהאורח הזר הוא-הוא רבי סעדיה גאון. כל גדולי העיר החלו לנהור אל ביתו של אותו יהודי כדי לראות את פני האורח ולהשתעשע עמו בדברי-תורה. ראה היהודי את כל הבאים ושאל מה זה ועל מה זה. השיבו לו, שהאורח שבביתו הוא הגאון המפורסם רבי סעדיה גאון. שמע זאת היהודי והתעלף.

כשהתעורר מעלפנו נפל לרגליו של אורחו והחל לבקש סליחה ומחילה על שלא נזהר בכבודו ולא אירחו כיאה לו. תמה הגאון: "הלוא אירחת אותי למופת ונתת לי כל טוב, ולמה אתה מתנצל?". השיב היהודי בבכי: "לו ידעתי שכבודו הוא ר' סעדיה גאון - הייתי נוהג בו כבוד פי כמה וכמה!". שמע זאת רבי סעדיה ואמר: "ריבונו של עולם, אף אנוכי מבקש ממך מחילה וסליחה על שלא עבדתיך כראוי. לו הייתי יודע באמת את גדולתך ורוממותך, הייתי עובד אותך הרבה יותר מכפי שעבדתיך עד כה".

סיפור זה ממחיש את שיטת החסידות, שאף על המעשים הטובים צריך לעשות 'תשובה'. ככל שאנו מתעלים בתורה ובהבנת גדולתו של הקב"ה אנו מבינים, שהדרך שעבדנו אותו אתמול ושלוש הייתה הרבה למטה מכפי שצריכים באמת לעבוד את ה', לאור הבנתנו החדשה. על-כן עלינו לחיות כל ימינו במצב של 'תשובה' - לחזור בנו מהצורה שבה עבדנו את ה' עד כה ולעבור לדרגה אחרת לגמרי של עבודת ה'.

"כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט, בֵּין-דָּם לְדָם בֵּין-דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע-- דְּבָרֵי רִיבָה, בְּשַׁעְרֶיךָ:" (י"ז, ח')

מובא ב"מעיינה של תורה" בשם הרב משה יצחק דרשן, המגיד מקלם זצ"ל הסבר נפלא: "אם לפלא יהיו בעיניך המשפטים והיסורים האכזריים הבאים על ישראל – "בין דם לדם" – ותשאל: למה דם ישראל הפקר הוא ונשפך כמים, "בין דין לדין" – למה דינים וגזירות חדשים באים יום יום על ישראל, "בין נגע לנגע" – למה פגעים ונגעים חדשים מתרגשים ובאים על ישראל יום יום? אם זה יפלא ממך, דע לך כי כל זה בא מחמת "דברי ריבות בשעריך" – בגלל המריבות והמדנים אשר בערי ועירות ישראל. שנאת חנם זו ומריבות הדדיות אלו, הן הן הגורמות לסבלותינו ופגעינו הרבים".

ואמר בעל ה"זרע שמשון" רבנו שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני זי"ע (יומא דהילולא ו' אלול) על הפסוק (ל, ד): "אִם-יִהְיֶה נִדְחָךְ, בְּקִצְהַּ הַשָּׂמַיִם--מִשֶּׁם קִבְּצָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשֶּׁם, קִחָךְ." "יש להבין מהו כפל הלשון בפסוק שאמר - משם יקבצך ושם יקחך?" ומסביר, "לפי שישראל גלו משום שנאת חנם, ואי אפשר שיגאלו אלא כשיהיה שלום ביניהם, לכן אמר הכתוב בתחילה, משם יקבצך, הינו שיברך את ישראל בשלום ויהיו ישראל מקובצים יחדיו כאיש אחד, ורק לאחר מכן משם יקחך, היינו שיקח ויוציא אותם מהגלות." (זרע שמשון, ניצבים אות ב)

והדברים נוקבים וחזקים, בייחוד בחודש הסליחות, להתחזק כאיש אחד בלב אחד באהבה ואחוה ולהימלט כמפני אש מ"דְּבָרֵי רִיבָה, בְּשַׁעְרֶיךָ" ובזכות זה נזכה לשנה טובה ומבורכת.

בהמשך, עוסקת הפרשה, בחוק המלך. המלך מצווה לכתוב לעצמו ספר תורה, שיהיה צמוד אליו: "וְהִיְתָה עִמּוֹ, וְקָרָא בוּ כָל-יְמֵי חַיָּו--לְמַעַן יִלְמַד, לִירְאֵה אֶת-ה' אֱלֹהָיו, לְשֹׁמֵר אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה, לְעִשְׂתָם. לְבַלְתִּי רוּם-לְבָבוֹ מֵאֲחֵיו, ... (י"ז, י"ט-כ").

כתב רבינו יונה ז"ל (בשערי תשובה שער ג-לד): הוזהרנו בזה, להסיר מנפשנו מידת הגאווה ושלא יתגאה הגדול על הקטן, ואפילו המלך לא ירום לבבו מאחיו. והרמב"ן ז"ל כתב: נרמז מכאן איסור הגיאאות, כי הכתוב ימנע המלך מגאווה ורוממות הלב, וכל שכן האחרים שאין ראויים לכך, כי בראוי להתרומם ולהתגדל יזהירו להיות לבבו שפל מכל אחיו הקטנים ממנו, כי הגאווה מגונה ונמאסת אצל האלוקים אפילו במלך.

העיד אחד מגדולי המשגיחים כי הגאון רבי **יעקב ישראל קנייבסקי - הסטייפלער** זצ"ל אמר לו כי חובה על כל אב בישראל ללמוד כמה דקות מוסר, מדי יום, עם ילדיו הקטנים כדי לחנכם ליראת שמים ולמידות טובות והוסף הסטייפלער כי "אם ילמדו מוסר יהיה להם בן ירא שמים, אך אם לא".... וכאן הרים הסטייפלער ידו והניפה בצורה מאיימת. "חשבתני" - מציין המשגיח - "מי יודע מה הוא מתכוון לומר, מה ייצא מילד שאינו לומד מוסר...." ואז הוסיף הסטייפלער ואמר: "אם לא ילמד מוסר ייצא ממנו ילד עם גאוה! וילד כזה אין הרבה סיכויים להיות גדול בתורה... אוי! הגאוה, הגאוה!" נאנח הסטייפלער.

אך ניתן ללמוד ממצווה זו רובד נוסף - על **טיבה של ההתמדה**.

העולם המקיף אותנו מוכיח לנו כל הזמן, שמקומות שהוזנחו, כחלוף זמן לא רב מתחילה לגדול צמחית פרא, וחיות יער משוטטות ברחובות. אפילו דרך שנכבשה בידי בני אדם מאות שנים, אם תזנח, אט אט יצוצו בה קוצים וישכח מלב כל, שאי פעם הלכו בה בני האדם.

וכשם שהעולם הגשמי דורש תחזוקה, אף העולם הרוחני דורש תחזוקה. כשם שהמתמיד לעשות טוב, משתפר והולך, כך המתמיד באי עשיה, שאין הוא מחזק את בדיק הבית שלו - הרי הוא מתדרדר והולך!

והמלך זקוק במיוחד לתחזוקה זו כי האווירה שבה הוא חי מתמרצת אותו מאוד לטעות לחשוב שמתור מה לעשות מה שאסור לאחרים, ושלא כן הוא מורם מעם, לכן מצווה אותנו התורה "הַיְהִי עִמּוֹ, וְקָרָא בּוֹ

כָּל-יְמֵי חַיָּיו--לְמַעַן יִלְמַד, לִירְאָה אֶת-ה' אֱלֹהָיו.

"כִּי אַתָּה בָּא אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ--לֹא-תִלְמַד לַעֲשׂוֹת, כְּתוֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם הֵּם..... כִּי-תוֹעֲבַת ה', כֹּל-עֲשֵׂה אֵלֶּה; וּבִגְלָל, הַתּוֹעֲבַת הָאֵלֶּה, ה' אֱלֹהֶיךָ, מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפָּנֶיךָ. (י"ח, ט"ו-י"ב)

וכתב הרב **"שפתי כהן"** זצ"ל: הגויים הולכים לאצטגנינים ושואלים בהורוסקופים כדי לדעת איזה מזל יאיר להם פנים, מתי יפעלו ומתי ימנעו. אבל אתם, בני ישראל, אינכם זקוקים לכך:

וממשיכה תורתנו הקדושה ומצווה:

"תְּמִיִּם תְּהִיָּה, עִם ה' אֱלֹהֶיךָ". (שם, י"ג)

וברשי"י: 'התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו'.

פסוק זה הוא יסוד ואבן שתייה לאורחות חיינו של כל איש מישראל, שיחיה באמונה פשוטה בלא שום חקירות ודרישות.

הרה"ק הידברי ישראלי זי"ע מבאר את דברי רש"י, שתימימות זו מהותה שיגיבה האדם עצמו למעלה מכל מיני עצות שמייעצים בני אנוש כביכול לבורא עולם - שיעשה עמהם כך וכך - משם יביא לו הפרנסה ומשם יביא לו רפואה וכו', ואל יחקור יומם ולילה לדעת מה יהא בסופו ומה יעלה בגורלו, משל לתינוק שאביו מאכילו ומשקהו - כלום ידאג על יום המחר? הרי משליך הוא כל יתבו על אביו מבלי לחשוב מאומה - על אחת כמה וכמה (על אבינו מלכנו אב הרחמן, הזן ומפרנס את כל העולם בטובו, צריך שיהיה האדם בעיני עצמו כילד קטן לפניו, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קל"א ב) "אם-לא שִׁוִּיתִי, וְדוֹמְמִתִּי נִפְשִׁי בְּגִמְלָה, עֲלֵי אֲפֹן; וגו'. ובמידה שמהלך עמו בתמימות ומצפה לו ואינו חוקר מאומה, ומשליך על ה' יתבו, כן הוא באמת יכלכלהו'.

היה זה לפני מספר שנים, בסיום מסכת במעונו של אחד מראשי ישיבת מיר בירושלים. הוא נשאל אז ע"י כמה אברכים כיצד מתכננת ישיבת מיר לשרוד מול חרב הגזירות הכלכליות, הוא השיב להם במעשה שאירע בתקופת המנדט הבריטי:

היה זה עם אחד מראשי היהדות בחו"ל שהפליג בספינה לארץ הקודש כדי לעזור לבני היישוב היהודי דאז. בספינה פגש הלה בשישה כבת שמונים משיקאגו שגמרה בדתה לבלות את שארית חייה בארץ הקודש נחלת אבותיה. הוא התעניין אצלה היכן היא מתכננת לקבוע את מקומה, והיא השיבה לו שאמנם אין בידה שום חסכוניות לרכוש לעצמה בית, אך בדתה להתגורר בבית אחיינה שגר היכן שהוא באחד מישובי הארץ.

התפלא אותו האיש על תמימותה של השישה ואמר לה: "ידעי לך, בארץ שולטים הבריטים, הם לא נותנים להסתובב סתם ברחובות. מי שאינו יודע היכן הכתובת שלו, שולחים אותו מיד עם הגיעו ארצה לבית המעצר הבריטי".

אולם האישה הישישה סובבה ראשה ונראתה רגועה לחלוטין. למחרת לא מצא הלה מנוח בנפשו, הוא לא הבין לשלוות הישישה, שלא נראתה מוטרדת. הוא ניגש אליה שוב ואמר לה: "אנא ממך, נסי בבקשה להזכר בכתובתו, באיזה איזור כדאי לחפשו, אולי בהשתדלות המעצרים הבריטי".

הוא אמר לה: "אולי תשרי ה'יצחק ב'ר נסים מזרחי ז"ל נלבי"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.

אולם האישה הישישה סובבה ראשה ונראתה רגועה לחלוטין. למחרת לא מצא הלה מנוח בנפשו, הוא לא הבין לשלוות הישישה, שלא נראתה מוטרדת. הוא ניגש אליה שוב ואמר לה: "אנא ממך, נסי בבקשה להזכר בכתובתו, באיזה איזור כדאי לחפשו, אולי בהשתדלות המעצרים הבריטי".

הוא אמר לה: "אולי תשרי ה'יצחק ב'ר נסים מזרחי ז"ל נלבי"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.

הוא אמר לה: "אולי תשרי ה'יצחק ב'ר נסים מזרחי ז"ל נלבי"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל

נלבי"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב'ר נסים מזרחי ז"ל

נלבי"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.